

Epifania eller Trettondedag Jul i nådens år 2022– Åke Malander (ELBK)

Introitus Psalm 72, Gt och Ep Jes 60:1-7, Ev Matt 2:1-12, II Joh 8:12, Aft 2 Kor 4:3-6

De människor vi möter i evangelierna, både de som avvisar och förkastar Jesus och de som tar emot honom och tror på honom, på sin utlovade "Konung av Davids hus", de är judar, människor som tillhör förbundsfolket. Men idag på 13:e dag Jul eller Epifania, Kristi uppenbarelses högtid, läser vi om några gåtfulla gestalter "från Östern", vi möter vi människor från hednafolken! Nåväl, det är egentligen inget underligt i detta. Det var ju skrivet hos Mose och profeterna: *Gläd er, ni hedningar, tillsammans med hans folk*, och *Lova Herren, alla hedningar, prisa honom, alla folk*, och flera liknande ord, som betygar att Gud inte är bara judarnas Gud utan även hedningarnas.

Att något stort och märkligt händer i och med Jesu födelse, visar sig inte bara i detta att änglar uppenbarar sig för herdarna och lovsjunger Gud och förkunnar betydelsen av denna sällsamma födelse. Medan han ännu är ett litet hjälplöst spädbarn kommer de första från hednafolken för att tillbedja honom. "Visa män", vi kan kalla dem stjärntydare, astrologer, från "Östern", och med det menas väl från Babylonien och kanske ända från Persien. Där hade man förvånansvärt goda astronomiska kunskaper (men man använde dem ju på den tiden till astrologi, d.v.s. vidskepelse). Där fanns ju även sedan gammalt en stor judisk bosättning. Dessa "visa män" var vana vid att ge akt på stjärnorna och de kände rimligtvis till judarnas messias hopp, deras väntan på sin Messias, på sin "Davids Son". Sådan bakgrund känner vi till, och så mycket mer vet vi inte om dessa "visa män", de omnämns här i Matteus 2, och sedan hör vi aldrig något mer om dem. (Bortsett från fromma legender!)

En stjärna kunde leda dem – men inte ända fram! Stjärnljuset var ett skapelsens ljus – ett förnuftets ljus. För att komma rätt behövde de ett annat ljus, och de fick ett annat ljus. De skriftlärdade visste var detta var att finna: "ty så är skrivet genom profeten"; dessa hedniska män fick möta Ordets ljus, det uppenbarade Gudsordet, som nu för dem fick bli deras fötters lykta och ett ljus på deras stig. Och därigenom leddes de osvikligt till "den nyfödde judakonungen", till honom som i dagens predikotext säger: *JAG ÄR världens ljus* – inte ett ljus för vissa kategorier av människor, utan *världens*, hela världens ljus, "det sanna ljuset som ger ljus åt alla människor". Detta sanna ljus som aposteln och evangelisten Johannes här omtalar sätter han i samband med att "Ordet blev kött, och tog sin boning ibland oss".

Låt oss nu lyssna till predikotexten, en enda vers, Joh. 8:12: "Jesus talade åter till dem och sa: *JAG ÄR världens ljus. Den som följer mig ska inte vandra i mörkret utan ha livets ljus.*"

Då säger vi idag:

Ljuset har kommit i världen – finns mitt ibland oss

Världens ljus kommer till oss genom yttre, jordiska medel

Världens ljus upptänder trons ljus i människan

Ljuset har kommit i världen – finns mitt ibland oss

Behöver ett sådant extra ljus komma? Har inte världen och är inte världen ljus i sig själv? Och blir den inte hela tiden alltmer upplyst? Nå, vi hörde nyss profeten Jesajas ord: *Se, mörker övertäcker jorden och töcken folken*. Var detta möjligen något speciellt för hans tid? Nejdå, detta Guds Ord avser varje tid. Utan att "ditt ljus kommer och Herrens härlighet går upp över dig" är världen vilse och i mörker vilken tid vi än talar om. Den s.k. upplysningen (från 1700-talet och framåt) har lett oss till många framsteg i det dagliga livet, vilket har gjort tillvaron mycket bekvämare och säkrare för oss, men den hade och har också som något grundläggande att man överger Herren och hans uppenbarade Ord, och därmed har dess idéer naturligtvis inte kunnat skingra gudsfrånvändhetens mörker.

Jesus sa: *JAG ÄR världens ljus*, just det ljus vi läste om i Jesaja 60. Detta ljus som bryter in i syndens mörka värld, i syndarens värld, alltså i vår värld, det ljuset är och heter "Guds Lamm som tar bort världens synd". Lagen var visserligen given och den är helig och god, men den förmådde inte ta bort synden, tvärtom: genom lagen fick synden liv. Ljuset, Herrens härlighet, kan också beskrivas med apostelns ord i Rom 3: *Men nu har utan lagen en rättfärdighet från Gud blivit uppenbarad, en som lagen och profeterna vittnar om, en rättfärdighet från Gud genom tro på Jesus Kristus, för alla som tror. Ty här ingen åtskillnad.*

Världen ljus kommer till oss genom yttre, jordiska medel, genom nådemedlen

Ljuset finns alltså mitt ibland oss, men *utanför* oss, utanför människan, och det måste få komma *till* människan, till oss.

Att Ljuset kom i världen var ju helt och hållet ett Guds verk, Guds vilja och välbehag. Inte människorna som kom till Gud utan Gud som kom till människorna! Så är det även här: Gud är den Suveräne, den Allsmäktige, den Allvise, den Allgode, och han har ordnat och ombesörjt att Världens Ljus kan komma oss människor till del, han har ordnat medlen. Här kan vi se lite av en dubbelhet, vi kunde kalla det Guds gåvors tvåfaldiga väg, och det rör förhållandet mellan förnuft och uppenbarelse, något som återspeglas i de tre trosartiklarna. Gud talar till oss människor, han har gett oss sitt Ord, inte på ett himmelskt tungomål, obegripligt för oss människobarn. Och här kommer det in, för oss som för de vise männen: förnuft och uppenbarelse. I den 1:a artikeln heter det, i förklaringen, att Gud har gett oss "förnuft och alla sinnen". Den allmänna uppenbarelsen genom skapelsen är gripbar med förnuftet. Men i 3:e artikeln blir det klart att förnuftet inte räcker till, inte klarar livets viktigaste angelägenhet. Därför heter det: "... den Helige Ande kallat mig genom evangelium, upplyst mig med sina gåvor ...". Den särskilda uppenbarelsen genom Ordet måste få komma till människan annars förblir hon i mörkret. Men Gud vare tack! Han har inrättat ett särskilt ämbete vars uppgift är att regelbundet predika Ordet, lag och evangelium, att döpa, att förlåta synder och att utskifta altarets sakrament, ty just genom dessa gåvor är det som Gud kommer till oss med Livets Ljus, nåd och syndernas förlåtelsen, och därmed liv och salighet. Detta lär vi oss inte och förstår vi inte genom förnuftet utan genom den särskilda uppenbarelsen, den som vi har fått i den Heliga Skrift.

Förnuftet åter är främst till för det timpliga, men det får för den skull inte helt förkastas i det andliga; det ska brukas för att vi ska kunna studera Ordet och ta till oss uppenbarelsen, men det måste brukas som ett hjälpmedel och får aldrig bli ett styrmedel – det kan och bör vara en "trons tjänarinna".

Världens ljus upptänder trons ljus i människan

Ljuset är *utanför* människan men kommer *till* oss genom nådemedlen – och upptänder ett ljus i människan, trons ljus.

Vi återvänder kort till den 3:e trosartikeln: "Jag tror att jag inte av eget förnuft eller egen kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komma till honom, utan den Helige Ande har kallat mig genom evangelium, upplyst mig med sina gåvor, helgat och behållit mig i den rätta tron" Av detta förstår vi ytterligare varför förnuftet inte får styra. Judarnas skriftlärda rannsaka Skrifterna, men, som Paulus säger i 2 Kor 3, "en slöja hänger för deras ögon". Detta gällde inte bara dessa judar på Paulus tid, sådana är vi alla människor av naturen. Vi söker Gud på de vägar vårt förnuft anvisar oss, och det är alltid någon variant av lagens väg, det hänger en slöja för våra ögon.

Men se nu här Guds allvishets och allgodhets väg, den väg som heter *nåden allena*. Med de naturliga gåvor och förmågor som Gud har gett oss läser och hör vi Ordet, vi döper vi i vatten och den Helige Ande, vi använder vi bröd och vin och instiftelseorden och firar Herrens Heliga Nattvard. Och se, dessa nådemedel är kraftiga och verksamma, i dem kommer han som är Världens Ljus till oss *personligen* och upptänder trons ljus i oss människor, *personligen*. Då vandrar människan inte längre i mörkret utan har nu fått Livets Ljus, ett nytt liv har börjats och det är en så radikal omvälvning att Skriften kallar det att bli född på nytt – ett under har skett!

Då kan vi säga som Paulus i 2 Kor 4: *Gud som sa: Ljus ska lysa fram ur mörkret, han har låtit ljus lysa upp våra hjärtan, för att kunskapen om Guds härlighet, som strålar fram i Kristi ansikte, ska sprida sitt sken.* Vad kan det vara för kunskap som åsyftas? Låt oss gå till Lukas 1 och till Sakarias lovsång: "... och ge hans folk salighetens kunskap om deras synders förlåtelse för vår Guds innerliga barmhärtighets skull, varigenom en soluppgång från höjden har besökt oss." Rättfärdighetens sol med läkedom under sina vingar går upp över oss, ett ljus skiner över oss. Vi behöver inte längre sitta i mörker och dödsskugga; vi har Livets Ljus som styr våra fötter in på fridens väg – Then Wäg som up til Himla bär. Amen